

Töövõime hindamine

Lihtsas keeles selgitused töövõime hindamise taotlemisest
ja
taotlusvormi täitmise juhised

**JUHIME TÄHELEPANU, ET SEE DOKUMENT ON MÕELDUD TEID
TAOTLUSVORMI TÄITMISEL ABISTAMA, KUID SEE EI OLE MÕELDUD
TÄITMISEKS JA ESITAMISEKS!**

TAOTLUSVORMI SAATE TÄITA JA ESITADA:

- töötukassa iseteenindusportaalil,
- töötukassa maakondlikus osakonnas juhtumikorraldaja abiga
- saates **elektroonilise taotlusvormi** (digiallkirjastatult) e-posti teel maakondliku osakonna **üldisel e-posti aadressil** või
- **paber kandjal** (allkirjastatuna) tavapostiga maakondliku osakonna **üldisel postiaadressil**.

Sissejuhatus

Selles juhendis selgitame alates 1. juulist 2016 kehtima hakkavaid uusi töövõime hindamise mõisteid ning taotluse täitmist lihtsas keeles.

Alates 1. juulist 2016 hindab töövõimet Töötukassa.

Kui sulle on määratud tähtajaline töövõimetuspension, siis mine töövõimet hindama umbes 1 kuu enne tähtaja lõppu.

Töövõime hindamisele ei pea minema, kui on töövõimetuspension määratud tähtajatult.

Töövõime hindamist ja puude määramist saad taotleda ühe ja sama taotlusvormiga.

Puude raskusastet määrab Sotsiaalkindlustusamet.

See info siin aitab sul mõista, kuidas taotleda töövõime hindamist ja puude määramist ning täita taotlusvormi.

Juhend koosneb kolmest osast:

1. mõistete osa asub lk 3–6;
2. töövõime hindamise metoodikat selgitav osa asub lk 7–13;
3. taotlusvormi täitmise juhiste osa asub lk 14–66.

Lihtsas keeles juhendi koostamisel aitasid meid Enese esindajad.

Seda materjali võivad kasutada kõik inimesed, kellele tundub taotlusvorm liiga keeruline.

Mõisted

Töövõime hindamine on sinu töövõime kindlaks tegemine.

Selle juures arvestatakse sinu terviseseisundit ja sinu enda hinnangut oma töövõimele.

Kui on vaja, antakse sulle häid soovitusi töötamise toetamiseks.

Taotlusvorm on vajalik täita töövõime hindamiseks ja puude määramiseks.

Taotlusvormi saad Töötukassa ja Sotsiaalkindlustusameti kontoritest või Töötukassa kodulehelt ([sisene siit*](#)).

Seda, kuidas Taotlusvormi täita, saad vaadata juhendi lk 14.

Taotlust võid täita üksi või kasutades teise inimese abi.
Nt mõne sulle lähedase inimese abi või Töötukassa töötaja abi.

Taotluse võid täita paberil ja saata posti teel või minna taotlust täitma Töötukassasse või esitada interneti kaudu Töötukassa kodulehelt ([sisene siit*](#)).

Ekspertarst on arst, kes hindab sinu võimet tööd teha ning koostab selle kohta Töötukassale eksperdiarvamuse.

Ekspertiisarvamuses on kirjas, kui palju sa saad töötada, milliste tegevustega on sul raskusi ja mis on raskuste põhjused.

Vajadusel on kirjas soovitusid sinu töötamise tingimuste kohta, abivahendite kasutamiseks ja sinu töövõime parandamiseks.

Ekspertiisimeeskond on erinevate arstide ja spetsialistide meeskond.

Sellesse meeskonda võivad kuuluda näiteks: tegevusterapeut, logopeed või mõni teine spetsialist.

---

* kättesaadav alates 1.07.2016

Tegutsemisvõime on sinu võime täita ülesannet või teha kindlat tegevust.

Osaline töövõime on olukord, kui su töötamine on osaliselt takistatud.

Siis sa ei saa oma tervise või väiksema tegutsemisvõime tõttu täie koormusega töötada.

Töövõime puudumine on olukord, kui sa ei ole võimeline töötama.

Siis sa ei saa oma tervise või väikse tegutsemisvõime tõttu üldse töötada.

Terviseandmed on sinu terviseseisundit kirjeldavad dokumendid, mida sind ravinud arstid on koostanud.

Terviseandmed asuvad tervise infosüsteemis.

Dokumendipõhine ekspertiis on töövõime hindamine sinu esitatud taotluse ja terviseandmete alusel.

Siis teeb ekspertarst töövõime hindamise ilma sinuga kohtumata.

Visiidipõhine ekspertiis on töövõime hindamine sinu esitatud taotluse, terviseandmete ja ekspertarstiga kohtumise alusel.

Sellisel juhul kutsub ekspertarst sind enda juurde ja küsib täpsustavaid küsimusi.

Ta teeb seda selleks, et paremini sinu tegutsemise ja osalemise piirangutest aru saada.

Tegutsemise ja osalemise piirangud on takistused, mida sa tunned, tehes kindlat tegevust või igapäevaelu olukordades.

Valdkond uurib ühte osa sinu võimetest ja tervisest, mida on vaja tegevuste, ülesannete või töödega toimetulemiseks.

Näiteks, suhtlemise valdkonna all uuritakse,

kas su nägemine, kuulmine ja rääkimine on piisavalt korras, et saaksid piiranguteta tööd teha.

Võtmetegevus on töödega toimetulemiseks oluline ja vajalik tegevus.

Näiteks rääkimine ja kirjutamine on suhtlemiseks vajalikud tegevused.

Töövõimet välistavad seisundid on väga rasked ja mitteparanevad haigused või terviseseisundid.

Sellises seisundis inimene ei saa enam tööd teha, sest ta on väga haige. Need seisundid on kirjas juhendis lk 12.

Erijuhtum on olukord, kui taotluse vastused näitavad, et inimene saab kõiki tegevusi teha, aga terviseandmed näitavad, et ta ei saa töötada.

Näiteks:

Inimene liigub, näeb ja kuuleb hästi.

Aga tal on väga raske nahahaigus. Sellepärast ei saa ta töötada.

Ekspertarst otsustab, millisel juhul on tegemist erijuhtumiga.

Teenus on sulle spetsialistide poolt osutatud abi töövõime ja iseseisva toimetuleku parandamiseks.

Teenuseid on erinevaid, näiteks: rehabilitatsiooniteenus, erihoolekandeteenus, tervishoiuteenus.

Teenust osutavad sulle spetsialistid, näiteks: tegevusterapeut, psühholoog, eripedagoog, logopeed, kogemusnõustaja.

Rehabilitatsiooniplaan on kokkuvõtte sinu võimete, iseseisva toimetuleku ja abivajaduse kohta.

Selle koostab spetsialistide meeskond ehk rehabilitatsioonimeeskond (sotsiaaltöötaja, arst, õde, psühholoog, terapeut, eripedagoog).

Igale inimesele koostatakse eraldi plaan, kus on kirjas info selle kohta, millega ta saab hästi hakkama, millega vajab abi

ning tegevuskava, kuhu märgitakse vajalikud tegevused ja teenused, mis on olulised tema iseseisvuse ja toimetuleku parandamiseks.

Osalise töövõimega inimesele koostab plaani
Töötukassa rehabilitatsioonimeeskond.

Puuduva töövõimega inimesele koostab plaani
Sotsiaalkindlustusameti rehabilitatsioonimeeskond.

Rehabilitatsiooniteenus on

sinu töövõimet ja iseseisvat toimetulekut parandav teenus.

Näiteks: võimlemine, psühholoogiline nõustamine.

Rehabilitatsiooniteenuste saamiseks peab olema koostatud
plaan või tegevuskava.

Erihoolekandeteenus on

intellektipuudega ja psüühikahäirega inimestele osutatav
elamist, töötamist ja igapäevast toimetulekut toetav teenus.

Sellele teenusele suunab psühhiaater või rehabilitatsioonimeeskond.

Tervishoiuteenus on

arsti tegevus inimese haiguse ravimiseks,
seisundi parandamiseks.

Näiteks arsti poolt sulle uuringute tegemine ja ravimite kirjutamine,
tegevusteraapia (näiteks abivahendite kasutamise õpetamine).

Muud teenused on mitmed erinevad teenused,

mida sinu elukohajärgne sotsiaaltöötaja saab sulle vajadusel määrata.

Näiteks: isiklik abistaja, koduhooldus, invatransport.

Kõrvalabi on igasugune, teise inimese poolt sulle osutatud abi.

Aitaja võib olla ka sõber või perekonnaliige.

Näiteks: poes käimine koos sinuga, toiduvalmistamisel abistamine,
lugemisel abistamine, dokumentide täitmine koos sinuga.

Töövõime hindamise metoodika tutvustus

Metoodika tähendab seda:

- kuidas sinu töövõimet hinnatakse,
- milliseid küsimusi sinult selleks küsitakse,
- milliseid andmeid kasutatakse.

Töövõime hindamise metoodika on kooskõlas teiste Euroopa riikide töövõime hindamise põhimõtetega.

Töövõimet hinnatakse 7 valdkonnas:

1. Liikumine

2. Käeline tegevus

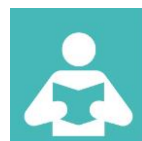
3. Suhtlemine: nägemine, kuulmine, kõnelemine

4. Teadvusel püsimine ja enesehooldus

5. Õppimine ja tegevuste elluviimine

6. Muutustega kohanemine ja ohu tajumine

7. Inimestevaheline lävimine ja suhted

Metoodika alusel hinnatakse inimese tegutsemist igas valdkonnas.

Igas valdkonnas on **võtmetegevusi**.

Näiteks:

- teatud kaaluga eseme tõstmine.
- erinevatel tasapindadel liikumine.
- teise inimesega suhtlemine.

Töövõime hindamisel on oluline **sinu tegelik tegutsemise suutlikkus**.
Töövõime hindamise käigus on olulised **sinu terviseandmed**.

Töövõime hindamise aluseks on:

- taotluses sinu enda kirjeldatud tegutsemisvõime
- sinu kohta käivad terviseandmed

Sinu töövõimet hindab vastava väljaõppega ekspertarst.

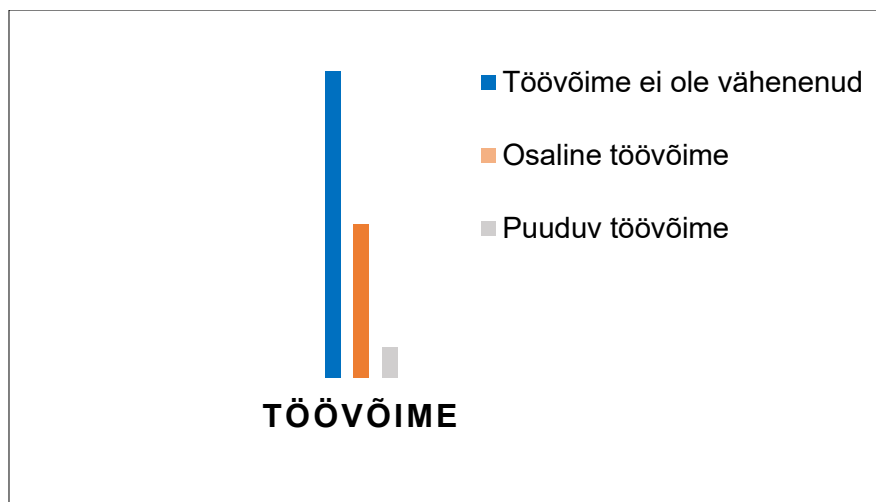
Töövõime hindamise üldised alused

Töövõime hindamise aluseks on **Töövõimetoetuse seadus**.

Töövõime hindamine on pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime vähenemise ja olemasoleva töövõime ulatuse tuvastamine.

Töövõime hindamise tulemusena määratakse üks töövõime ulatustest:

1. Sinu töövõime ei ole vähenenud
2. Sul on osaline töövõime
3. Sul on puuduv töövõime

Töövõime hindamisel arvestatakse sinu kehalise ja vaimse suutlikkusega.

Ühe ja sama haigusega inimestel võib olla väga erinev töövõime.

Näiteks:

Kahel erineval inimesel, kellel mõlemal on jalg põlvest allpool ära lõigatud, võib olla väga erinev töövõime. Kuigi nende puue on sama.

Vaatamata samale haigusele, on inimeste tegutsemisvõime erinev.

Seda mõjutavad inimese muud omadused. Näiteks õppimisvõime.

Tegutsemisvõime

Töövõime hindamise käigus selgitatakse välja sinu **tegutsemisvõime**.

Teades sinu tegutsemisvõimet, saab Töötukassa sind aidata töö leidmisel ja töö hoidmisel.

Sinu tegutsemisvõimet hinnatakse sinu enda taotlusel kirjutatud vastuste ja selgituste alusel ja sinu kohta olemasolevate terviseandmete põhjal.

Ekspertarsti hinnang ja sinu enda hinnang tegutsemisvõimele on võrdselt tähtsad.

Sellepärast peab taotlus olema hoolikalt täidetud.

Arvesta taotluse küsimustele vastates sellega, mida sa tegelikult teha suudad.

Taotlust täites võid küsida abi sotsiaaltöötajalt või tugiisikult.

Tervise seisundi parandamine raviga

Töövõime hindamisel arvestab ekspertarst, kuidas sinu tegutsemisvõimet saab parandada ravi või ravimitega.

Näiteks:

Kui inimesele on määratud astmaravimid, mis hoiavad ära hingelduse ja jõuetuse tekkimise kõndimisel, siis hinnatakse inimese terviseseisundit nende ravimite kasutajana. Ei hinnata seda, mis juhtub siis, kui ta jätab ravimid võtmata.

Abivahendite kasutamine

Tegutsemisvõimet hinnatakse alati **koos abivahendiga**, mida inimene oma terviseseisundi tõttu peab kasutama.

Seetõttu pead sa kirjeldama kõiki abivahendeid, mida sa kasutad.

Oluline on märkida ka need abivahendid, mis sul on olemas, aga mida sa ei kasuta.

Oluline on märkida ka need abivahendid, mida sa vajaksid, aga mida sul ei ole.

Alati lisa põhjus, miks sul abivahendit ei ole või miks sa seda ei kasuta.

Näiteks:

- Käin poes rattaga, ratas on käekõrval tasakaalu hoidmiseks.

Näiteks:

- Mulle on määratud abivahend, aga ma pole seda muretsenud, sest see on liiga kallis.

Töövõime hindamine

Töövõimet hindab ekspertarst, kuna arvestada tuleb inimese terviseseisundiga.

Keerulisematel juhtudel hindab ekspertarst inimese tegutsemisvõimet koos ekspertiisimeeskonnaga.

Sina võid oma töövõime hindamise taotlusele märkida erinevate spetsialistide kontaktid.

Nemad saavad anda lisainfot sinu töövõime kohta.

Näiteks:

Sinu arst, psühholoog, sotsiaaltöötaja või tugiisik.

Töövõimet saab ja tohib arst hinnata ainult siis, kui on olemas terviseandmetes seisundit kinnitav diagnoos.

Info diagnoosi kohta peab olema töövõimet hindavale arstile kättesaadav.

Et vajalikud terviseandmed oleksid arstile kättesaadavad, pead **6 kuu jooksul enne töövõime hindamise taotluse esitamist** olema käinud perearsti või sind raviva eriarsti juures.

Kui sa arsti juures käinud ei ole, annab Töötukassa aja, mille jooksul pead arsti vastuvõtul käima.

Töövõime hindamisi tehakse erinevat moodi:

1. Dokumendipõhine ekspertiis

Hindamise aluseks on:

- sinu poolt täidetud taotluse küsimustik,
- sinu terviseandmed,
- vajadusel spetsialistidelt küsitud täiendavad andmed.

2. Visiidipõhine ekspertiis

Hindamise aluseks on:

- sinu poolt täidetud taotluse küsimustik,
- sinu terviseandmed,
- vajadusel spetsialistidelt küsitud täiendavad andmed,
- ekspertarstiga kohtumine.

Ekspertarsti juurde minna on vaja siis, kui dokumentide põhjal ei ole võimalik töövõimet hinnata.

Näiteks:

Sinu enese hinnangul ei ole sul piiranguid üheski valdkonnas, kuid Sinu terviseandmete järgi on sul diagnoositud haigus, mis vähendab sinu töötamise võimalusi.

3. Lihtsustatud hindamine töövõimet välistava seisundi korral

Lihtsustatud hindamine tehakse, kui inimesel on üks neist rasketest seisunditest:

- viimases staadiumis vähk
- dialüüsiravi
- juhitud hingamine
- väljakujunenud dementsus
- raske või sügav vaimne alaareng
- püsivalt voodihaige

Raske seisund peab olema tõendatud terviseandmetega.

Inimene siis tervet taotlusvormi täitma ei pea.

Piisab, kui on täitnud taotlusvormi osad 1–3.

Sellisel juhul annab arst töövõimele hinnangu lihtsustatud korras.

Ekspertarst peab töövõime hindamise käigus:

- seostama sinu tegutsemisvõime vähenemise sinu haigusega
- arvestama haiguse muutumise võimalustega
- arvestama haiguse ravimise ja abivahendite kasutamise võimalustega
- vajadusel andmete täpsustamiseks sinuga kohtuma.

Sinu töövõime hindamise tulemusena koostab arst eksperdiarvamuse.

Selles on kirjas kõik kogutud ja analüüsitud andmed:

- ülevaade sinu tervise seisundist;
- sinu töövõimet mõjutavad tegutsemispiirangud ja nende raskusaste erinevates valdkondades;
- tegevused, mille sooritamine on piiratud või võimatu;
- hinnang töövõime ulatusele koos põhjendusega;

- võimalik tervises seisundi muutumine tulevikus;
- töövõime vähenemise aeg koos põhjendusega;
- soovitused

Näiteks kirjeldatakse soovituste all: sobivad ja mitted sobivad töötingimused, töövõime toetamine, abivahendite vajadus.

Hindamisel koostatud eksperdiarvamus on Töötukassale aluseks **otsuse** tegemisel, kas sinu töövõime:

- ei ole vähenenud
- on osaline
- puudub.

Töötukassa kinnitab sinu osalise või puuduva töövõime kuni 5 aastaks. Kuid mitte kauemaks kui vanaduspensionieani.

Puuduva töövõime võib määrata kuni vanaduspensionieani, kui sinu tervises seisund on selline, mis ei muutu.